

Καθορίζοντας το τέλος της Προανακτορικής φάσης στον Πετρά Σητείας. Νέα δεδομένα από την ανασκαφή του νεκροταφείου

Το ανάκτορο του Πετρά Σητείας, ιδρύθηκε αργότερα από άλλα γνωστά, κατά πάσαν πιθανότητα όχι νωρίτερα από την αρχική φάση της Μεσομινωικής ΙΙΑ. Στο σημείο αυτό συγκλίνουν όλα τα μέχρι σήμερα δεδομένα, συγκεκριμένα δάπεδα που ήρθαν στο φως σε στρωματογραφικές τομές κάτω από το ίδιο το κτίριο, αλλά και τα ευρήματα του λεγόμενου Λάκκου, ενός μεγάλου αποθέτη στον οικισμό, ο οποίος περιείχε κεραμική της τελικής Προανακτορικής, πιθανότατα προερχόμενη από ένα ή περισσότερα κτίσματα του πλατώματος πάνω στο οποίο ιδρύθηκε αμέσως μετά το ανάκτορο. Όλα αυτά τα στοιχεία συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι ο Πετράς υπήρξε σημαντικό κέντρο της Προανακτορικής περιόδου στην Κρήτη, και ότι κατά την Πρωτομινωική ΙΙΙ-Μεσομινωική ΙΒ οι κοινωνικές πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις οι οποίες αμέσως μετά οδήγησαν στην ίδρυση του ανακτόρου ήταν ήδη παρούσες και ανέμεναν μόνον την αρχιτεκτονική τους έκφραση.

Το νεκροταφείο του Πετρά, εξαιρετικά σημαντικό σε έκταση και πλούτο ευρημάτων, τα οποία δείχνουν ιδιαίτερα αναπτυγμένη κοινωνική διαστρωμάτωση, αποτελείται από τάφους – οικίες, και επίσης σταμάτησε να λειτουργεί την ίδια εποχή, σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα δεδομένα της – συνεχιζόμενης - έρευνας.

Στην ανακοίνωση παρουσιάζεται το υλικό ενός χώρου του ταφικού κτιρίου Β, ο οποίος περιείχε τα νεώτερα μέχρι σήμερα γνωστά ευρήματα του νεκροταφείου, και συγκεκριμένα, εκτός της χαρακτηριστικής κεραμικής, ταφές σε λάρνακες, και εξαιρετικής ποιότητας σφραγιδόλιθους, μερικοί από τους οποίους με ιερογλυφικές επιγραφές.

David Rupp, Μεταξία Τσιποπούλου

Νεοανακτορικός σφραγιδόλιθος με παράσταση γυναικείας μορφής από τον Πετρά Σητείας

Σε πρόσφατη σωστική ανασκαφή στον οικισμό του Πετρά Σητείας, ήρθε στο φως νεοανακτορικός σφραγιδόλιθος με μοναδική παράσταση γυναικείας μορφής, πιθανότατα ιέρειας, η οποία κρατεί μάχαιρα και ετοιμάζεται να θυσιάσει ένα ζώο. Η ανακοίνωση αναλύει τη σημαντική και εξαιρετικά σπάνια παράσταση στο πλαίσιο της μινωικής εικονογραφίας των γυναικείων μορφών γενικότερα και ιδιαίτερα των σκηνών θυσιών. Επίσης, εξετάζει την ακριβή χρονολόγηση του ιδιαίτερου αυτού σφραγιδόλιθου μέσω της τυπολογίας και των συνευρημάτων του.

Σεβαστή Τριανταφύλλου, Μεταξία Τσιποπούλου, Philippe Betancourt

Κεφάλι Πετρά, Σητείας: Ανθρώπινα οστά και ταφικές πρακτικές στη ΠΜ βραχοσκεπή

Κατά το έτος 2006, οι εργασίες σωστικής ανασκαφής στη δυτική πλαγιά του λόφου Κεφάλι Πετρά Σητείας, έφεραν στο φως αδιατάρακτη βραχοσκεπή που τοποθετείται χρονολογικά από την ΠΜ Ι μέχρι τη ΜΜ ΙΒ-ΙΙΑ περίοδο. Η βραχοσκεπή βρίσκεται 50 μ. νότια του ανακτόρου του νεκροταφείου με τα ταφικά κτήρια, ενώ η είσοδος του αντικρίζει το ανάκτορο του Πετρά. Ανάμεσα στα ευρήματα της ταφικής σπηλιάς, εκτός από τα πολύτιμα αντικείμενα και τα κεραμικά σκεύη με έντονη την παρουσία κυκλαδίτικων επιρροών, χαρακτηριστική είναι η μεγάλη επίχωση ανθρώπινων οστών σε μια έκταση 10 περίπου 10 μ², που αποτελεί ουσιαστικά την έκταση της βραχοσκεπής.

Η μελέτη των σκελετικών καταλοίπων που προέρχονται από διάσπαρτα και αναμοχλευμένα οστά προσφέρει μοναδικές δυνατότητες για την διερεύνηση πρωτίστως αρχαιολογικών ερωτημάτων που σχετίζονται με τη μεταχείριση των νεκρών, τις πρακτικές που συνδέονται με την ταφή, ανακομιδή αλλά και την πολλαπλή χρήση του χώρου. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα εξέτασης ζητημάτων που αφορούν τις βιολογικές παραμέτρους

του πληθυσμού όπως είναι ο ελάχιστος αριθμός των ατόμων, ο προσδιορισμός των ηλικιακών κατηγοριών αλλά και του φύλου, τα επίπεδα υγείας, οι διατροφικές συνήθειες αλλά και φυσικές δραστηριότητες.

Η παρουσία του ταφικού σπηλαίου στη θέση Κεφάλι Πετρά αλλά και του σύγχρονου νεκροταφείου της Αγίας Φωτιάς με εξαιρετικά έντονες Κυκλαδικές επιδράσεις συμβάλλουν σημαντικά στη συζήτηση της παρουσίας Κυκλαδιτών στη βόρεια ακτή της Κρήτης κατά την Πρωτομινωική περίοδο. Σκοπός της παρουσίασης είναι η διερεύνηση των ταφικών πρακτικών όσο και των βιολογικών παραμέτρων, όπως αυτές προσδιορίζονται από την εξέταση των ανθρώπινων οστών από τη συγκεκριμένη βραχοσκεπή.

Maria Emanuela Alberti

Vessels in cooking fabric from Petras House I (LMIA)

The focus of the present work are the vessels in cooking fabrics from Petras House I, dating to LMIA. At the moment, a general and systematic study of Minoan cooking ware is still missing. However, since many contributions on the evidence from various sites are available, the main technical, typological and functional characteristics of the class have been investigated, as well as major chronological and geographical distribution patterns. As for Petras in particular, the study of the vessels in cooking fabric from another Neopalatial structure, House II (LMIB), already completed, allowed a development of the established typology and some observations on chronological and regional factors. The analysis is now extended to the assemblage from House I (LMIA) where the percentage of various types of cooking pot is different and where various kinds of trays and “trapezes” (probably to be identified as pithos lids and/or drain-heads) are particularly abundant.

Olga Krzyszkowska

Seals from Petras, Siteia: New insights for MMII hard stone glyptic

Excavations in the cemetery of Petras, Siteia have yielded important new examples of MMII seals made of hard semi-precious stones –agate, carnelian, blue chalcedony and jasper– decorated with ornamental, pictorial

and hieroglyphic devices. Shapes represented are a Petschaft (loop signet), a rectangular bar, and three-sided and four-sided prisms. The association of prisms, whether made of steatite or hard stone, with eastern Crete has long been recognized. Hitherto, however, virtually all extant hard stone prisms have been stray finds, and none has been discovered in a context likely to be more or less contemporary with manufacture date. The new examples from Petras are of exceptionally high quality, matching if not exceeding the very finest known and thus helping to reinforce earlier observations regarding the role of Petras as an emerging regional centre in this period. From a purely glyptic perspective, the seals now encourage a thorough reappraisal of the interplay between script and contemporary trends in ornamental and pictorial motifs in MM II hard stone engraving.